

ТЕМА 3

Облік валютних операцій

3.1. Поняття валютних цінностей та операцій з ними

3.2. Оцінка операцій в іноземній валюті в бухгалтерському обліку та оподаткуванні

3.3. Курсові різниці: поняття, порядок визначення та відображення в обліку та оподаткуванні

Валютні цінності

це матеріальні об'єкти, визначені законодавством України про валютне регулювання як засоби валютно-фінансових відносин

Закон України “Про Національний банк України”, ст.1

Валютні цінності

- *валюта України* - грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у внесках в банківських та інших кредитно-фінансових установах на території України;
- *платіжні документи та інші цінні папери* (акції, облігації, купони до них, бони, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, ощадні книжки, інші фінансові та банківські документи), *виражені у валюті України*;
- *іноземна валюта*;
- *платіжні документи та інші цінні папери* (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), *виражені в іноземній валюті або монетарних металах*;
- *монетарні метали*

Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю”, ст.1

Валютні цінності

- *валюта України* – грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу;
- *іноземна валюта* – іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу;
- *платіжні документи та цінні папери* (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах;
- *банківські метали* – золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів

Митний кодекс України, ст. 4

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності.

П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»

Валютні операції

- операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;
- операції, пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;
- операції, пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю»

Операція в іноземній валюті

господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті

П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», п. 4

1 група іноземних валют

Найменування валют	Код валюти	
	Цифровий	Літерний
австралійські долари	036	AUD
англійські фунти стерлінгів	826	GBP
датські крони	208	DKK
долари США	840	USD
ісландські крони	352	ISK
канадські долари	124	CAD
норвезькі крони	578	NOK
шведські крони	752	SEK
швейцарські франки	756	CHF
японські єни	392	JPY
євро	978	EUR
СПЗ	960	XDR
золото	959	XAU
паладій	964	XPB
платина	962	XPT
срібло	961	XAG

2 група іноземних валют

Найменування валют	Код валюти		Найменування валют	Код валюти	
	Цифровий	Літерний		Цифровий	Літерний
білоруські рублі	974	BYR	польські злоті	985	PLN
леви (Болгарія)	100	BGL	республіки Корея вони	410	KRW
вірменські драми	051	AMD	російські рублі	643	RUB
грузинські ларі	981	GEL	румунські леї	642	ROL
долари Гонконгу	344	HKD	саудівські ріали	682	SAR
естонські крони	233	E EK	сінгапурські долари	702	SGD
ізраїльські нові шекелі	376	ILS	словацькі крони	703	SKK
індійські рупії	356	INR	словенські толари	705	SIT
казахстанські тенге	398	KZT	турецькі ліри	792	TRL
киргизькі соми	417	KGS	угорські форинти	348	HUF
кувейтські динари	414	KWD	КФА франки BCEAO 1	952	XOF
латвійські лати	428	LVL	КФА франки BEAC 2	950	XAF
литовські літи	440	LTL	хорватські куни	191	HRK
мальтійські ліри	470	MTL	юані Женьміньбі (Китай)	156	CNY
молдавські леї	498	MDL	інші валюти		
новозеландські долари	554	NZD			

3 група іноземних валют

<i>Найменування валют</i>	<i>Код валюти</i>	
	<i>Цифровий</i>	<i>Літерний</i>
азербайджанські манати	031	AZM
єгипетські фунти	818	EGP
нові тайванські долари	901	TWD
таджицькі сомони	972	TJS
туркменські манати	795	TMM
узбецькі суми	860	UZS
югославські динари	891	YUM
та всі інші валюти, що не належать до 1 та 2 груп валют		

Єдиний грошовий вимірник

вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці

ЗУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, ст. 4

Валютний курс

вираз ціни грошової одиниці однієї країни в грошових одиницях іншої

Офіційний валютний курс

курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави

ЗАКОН УКРАЇНИ «Про Національний банк України» (ст.1)

Підходи до котирування валютних курсів

Котирування валюти

пряме

валютний курс відображає ціну одиниці іноземної валюти через національну валюту

1,0 дол. США = 8,2 грн.

зворотне

виражає ціну національної валюти через іноземну валюту

1,0 грн. = 0,15 дол.

Валютою котирування є та іноземна валюта, курс якої визначають.

Базою котирування є валюта, з якою порівнюють дану грошову одиницю.

**Приклад
USD/UAH**

<http://www.bank.gov.ua/control/uk/allinfo>

Монетарні статті

статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів

Немонетарні статті

статті інші, ніж монетарні статті балансу.

П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», ст. 4

Історичною (фактичною) собівартістю є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво або придбання

Справедлива вартість – це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між інформованими, зацікавленими і незалежними сторонами

Оцінка статей в іноземній валюті в бухгалтерському обліку

Оцінка статей в іноземній валюті

Монетарні статті

Немонетарні статті

За номінальною вартістю

За історичною вартістю

За справедливою вартістю

На дату операції

На дату балансу

Курсові різниці не визначаються

Курсові різниці

Розподіл статей балансу

<i>Код рядка</i>	<i>Актив</i>	<i>Код рядка</i>	<i>Пасив</i>
	I. Необоротні активи		I. Власний капітал
010	Нематеріальні активи		II. Забезпечення майбутніх витрат і платежів
020	Незавершене будівництво		
030	Основні засоби	400	Забезпечення виплат персоналу (грошима)
040-045	Довгострокові фінансові інвестиції		
050	Довгострокова дебіторська заборгованість, що погашається грошовими коштами	410	Цільове фінансування (грошима)
050	Довгострокова дебіторська заборгованість, що погашається іншим, ніж грошові кошти, способом	440,450,470	III. Довгострокові зобов'язання, (погашення яких очікується грошима)
	II. Оборотні активи		
100-140	Запаси		IV. Поточні зобов'язання
150	Векселі одержані*	500-540	Зобов'язання, погашення яких очікується грошима
160, 180, 210	Дебіторська заборгованість, що погашається грошовими коштами	500-540	Зобов'язання, погашення яких очікується іншим, ніж грошові кошти, способом
160, 180, 210	Дебіторська заборгованість, що погашається іншим, ніж грошові кошти, способом		
220	Поточні фінансові інвестиції		
240	Грошові кошти та їх еквіваленти		

Приклад 1

На валютний рахунок ТзОВ «Полісся» надійшли 20 лютого ц.р. американські долари в сумі 1000 дол. США. Курс НБУ 20 лютого ц.р. становив 8,00 грн./дол. США.

На дату складання звітності (31.03 ц.р.) курс НБУ склав 8,05 грн./дол. США. Як відобразити цю статтю в балансі?

Приклад 2

20 лютого ц.р. ТзОВ «Полісся» одержало імпортований товар на суму 1000 дол. США. Курс НБУ 20 лютого ц.р. становив 8,00 грн./дол. США.

На дату складання звітності (31.03 ц.р.) курс НБУ склав 8,05 грн./дол. США. Як відобразити цю статтю в балансі?

Курсова різниця - різниця між оцінками
однакової кількості одиниць іноземної
валюти при різних валютних курсах

Критерії визначення курсових різниць

- об'єкти обліку
- вид діяльності, в ході якої виникають курсові різниці
- напрямок зміни курсу

Класифікація курсових різниць

Рахунки, призначені для відображення курсових різниць

Рахунки по відношенню до балансу	Вид діяльності	Напрямок зміни валютного курсу	
		збільшення	зменшення
АКТИВНІ	Операційна	714 “Дохід від операційної курсової різниці”	945 “Втрати від операційної курсової різниці”
	Неопераційна	744 “Дохід від неопераційної курсової різниці”	974 “Втрати від неопераційної курсової різниці”
ПАСИВНІ	Операційна	945 “Втрати від операційної курсової різниці”	714 “Дохід від операційної курсової різниці”
	Неопераційна	974 “Втрати від неопераційної курсової різниці”	744 “Дохід від неопераційної курсової різниці”

Спрощений порядок відображення курсових різниць в бухгалтерському обліку

<i>Об'єкти, що підлягають перерахунку</i>	<i>Зміна валютного курсу</i>	
	<i>Збільшення</i>	<i>Зменшення</i>
Активні статті	Дохід	Втрати
Пасивні статті	Втрати	Дохід

Визначення курсових різниць від
перерахунку операцій, виражених в
іноземній валюті, а також заборгованості
та іноземної валюти здійснюється за
положеннями (стандартами)
бухгалтерського обліку

пп. 153.1.3 ст. 153 Податкового кодексу

Для цілей оподаткування до складу доходів та витрат, визначених цією статтею, не включаються доходи та витрати у вигляді позитивних чи від'ємних курсових різниць, отриманих від перерахунку страхових резервів, утворених за договорами із довгострокового страхування життя, та активів, якими представлені страхові резерви за договорами із довгострокового страхування життя, у випадках, якщо такі страхові резерви та/або активи утворені в іноземній валюті.

Приклад 3

На валютний рахунок ТзОВ «Полісся» надійшли 20 лютого ц.р. американські долари в сумі 1000 дол. США як аванс з експортної поставки. Курс НБУ 20 лютого ц.р. становив 8,00 грн./дол. США.

На дату складання звітності (31.03 ц.р.) курс НБУ склав 8,05 грн./дол. США. Як відобразити ці статті в балансі? Як наслідки будуть відображені в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?

Експортна поставка здійснена 10 квітня ц.р. Курс на цю дату – 8,1 грн./дол. США. Як відобразити ці операції в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?

Приклад 4

Експортна поставка здійснена 10 лютого ц.р. Курс на цю дату – 8,1 грн./дол. США. На валютний рахунок ТзОВ «Полісся» надійшли 20 лютого ц.р. американські долари в сумі 1000 дол. США як виручка за експортну поставку. Курс НБУ 20 лютого ц.р. становив 8,00 грн./дол. США. Як відобразити ці операції в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?

На дату складання звітності (31.03 ц.р.) курс НБУ склав 8,05 грн./дол. США. Як відобразити валютні статті в балансі? Як наслідки будуть відображені в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?

Приклад 5

20 лютого ц.р. ТзОВ «Полісся» одержало імпорتنі товари на суму 1000 дол. США. Курс НБУ 20 лютого ц.р. становив 8,00 грн./дол. США.

На дату складання звітності (31.03 ц.р.) заборгованість не погашено. Курс НБУ склав 8,05 грн./дол. США. Як відобразити цю статтю в балансі? Як наслідки будуть відображені в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?

Заборгованість погашено 10 квітня ц.р. валютою, придбаною цього ж дня. Курс на цю дату – 8,1 грн./дол. США. Як відобразити ці операції в бухгалтерському обліку та оподаткуванні?